

1 Kādas lietu tiesības (in rem) var rasties mantošanas ceļā saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts tiesību aktiem?

1) Īpašumtiesības

Mantinieks automātiski iegūst īpašumtiesības uz mantojumu pēc testatora nāves. Mantojums ir visu to nāves brīdī pastāvošo mirušās personas tiesību, materiālo īpašumu, prasījumu un saistību kopums, kas neizbeidzas ar nāvi. Ungārijas tiesībās viss minētais ir pašsaprotams; Civilkodeksa noteikumos par mantojuma tiesībām jēdzieni "mirušā atstātais mantojums" un "manta" ir lietoti kā sinonīmi. Manta ir materiāls īpašums, tiesība vai prasījums (Civilkodeksa 8: 1. pants). Manta ir visu minēto elementu kopsūma. Īpaša legāta (*legatum vindicationis*) gadījumā legatārs iegūst īpašumtiesības uz mantu, kas novēlēta ar legātu (tieši no mirušās personas).

2) Lietojuma tiesības

Saskaņā ar Ungārijas tiesībām, ja mirušajai personai ir lejupeji radinieki un pārdzīvojušais laulātais (likumiskās mantošanas gadījumā), pārdzīvojušajam laulātajam ir tiesības uz konkrētas mantojumā ietilpstošās mantas lietojumu līdz mūža beigām; tas attiecas uz:

mājokli, kurā tas dzīvojis kopā ar mirušo, un

mājokļa aprīkojumu un iekārtu (Civilkodeksa 7:58. panta 1. punkta a) apakšpunkts).

Vispārīgos civiltiesību noteikumus par lietojumu pēc analogijas piemēro pārdzīvojušā laulātā lietojuma tiesībām ("atraitņu tiesības") (Civilkodeksa XXX nodaļa). Lietojums ir viena no tā dēvētajām ierobežotajām lietu tiesībām. Lietotājs var valdīt, lietot, izmantot citai personai piederošu materiālu īpašumu un gūt no tā ienākumus. Lietotāja tiesības paliek neskartas neatkarīgi no tā, vai mainījies īpašnieks (Civilkodeksa 5:147. panta 1. un 2. punkts).

Testators var lietojumu pār mantu nodibināt arī testamentā.

2 Vai šādas lietu tiesības (in rem) tiek reģistrētas nekustama vai kustama īpašuma reģistrā un, ja tā, vai šāda reģistrācija ir obligāta? Kurā reģistrā vai reģistros tās reģistrē un kādas ir reģistrācijai izvirzītās prasības un piemērotā kārtība?

Minētās tiesības ir norādītas Nekustamo īpašumu reģistrā (vai citos publiskos reģistros). Šo tiesību ierakstīšana reģistrā ir obligāta.

Ja mantošanas rezultātā rodas īpašumtiesības vai lietojuma tiesības, notārs, kurš Ungārijā apstiprina testamentu, sazinās ar valsts iestādi, kas ved Nekustamo īpašumu reģistru vai jebkuras citas mantas reģistru, lai ierakstītu šīs tiesības. Šādos gadījumos notārs šai iestādei nosūta lēmumu par testamenta apstiprināšanu (kad tas stāties spēkā) (2010. gada Likuma XXXVIII par testamentu apstiprināšanas procesu (*hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. tv.*) 91. panta 2. punkts). Ierakstīšanas pamats ir notāra lēmums par testamenta apstiprināšanu.

Savukārt, ja process par testamenta apstiprināšanu ir noticis citā dalībvalstī, labuma guvējam (mantiniekam, legatāram) ir pašam jāpiesaka tiesības reģistrēšana. Šādos gadījumos tam pieteikums par ieraksta izdarīšanu jāiesniedz tieši Ungārijas iestādei, kas ved attiecīgo reģistru (piemēram, zemesgrāmatu).

Galvenie publiskie reģistri, kuros norādītas īpašumtiesības uz konkrētu mantu, ir šādi:

- *Nekustamo īpašumu reģistrs*

turētājs: Zemesgrāmatu reģistrs

reģistra priekšmets: nekustamais īpašums

noteikumi: 1997. gada Likums CXLI par nekustamā īpašuma reģistrāciju (*az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI törvény*) (sk. likuma 16. pantu)

- *Valsts gaisa kuģu reģistrs (Magyarország Légijármű Lajstroma)*

turētājs: Valsts transporta iestādes Aviācijas birojs (*Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatala*)

reģistra priekšmets: civilāi aviācijas gaisa kuģi

noteikumi:

1995. gada Likuma XCVII par gaisa transportu (*a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény*) 12. pants

valdības 1995. gada 30. novembra Dekrēta Nr. 141/1995, ar ko īsteno 1995. gada Likumu XCVII (*Korm. rendelet a légi közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény végrehajtásáról*) par gaisa transportu (*a légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény*), 5. pants

- *Peldlīdzekļu reģistrs*

turētājs: Valsts attīstības ministrija un Budapeštas galvaspilsētas domes birojs kā kuģniecības iestādes

reģistra priekšmets: peldlīdzekļi (peldošas ierīces, būves un aprīkojums, kas piemērots ūdenstransportam, darbam uz ūdens un ar to saistītu darbību veikšanai)

noteikumi:

2000. gada Likuma XLII par ūdens transportu (*a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény*) 7.–15. pants, jo īpaši 11. panta 3. punkts

valdības 2000. gada 29. novembra Dekrēts Nr. 198/2000 par peldlīdzekļu reģistrāciju (*az úszóélelmények lajstromozásáról szóló 198/2000. Korm. rendelet*)

- *Transportlīdzekļu reģistrs*

turētājs: Iekšlietu ministrija (par reģistriem atbildīgā valsts apakšministrija) kā ceļu satiksmes transportlīdzekļu reģistrācijas iestāde

reģistra priekšmets: autotransporta līdzekļi

noteikumi:

1999. gada Likums LXXXIV par autotransporta reģistru (*közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény*), jo īpaši 9. pants

- *Uzņēmumu reģistrs*

turētājs: apgabaltiesas kā reģistra tiesas

reģistra priekšmets: uzņēmumi (uzņēmums ir juridiska persona, kas izveidota saimnieciskās darbības veikšanai komerciāliem mērķiem, ierakstot to Uzņēmumu reģistrā (tostarp sabiedrības, kooperatīvās sabiedrības, ārvalstu uzņēmumu Ungārijas filiāles, Eiropas ekonomisko interešu grupas, Eiropas kooperatīvās sabiedrības, individuālie komersanti utt.)).

noteikumi: 2006. gada Likums V par publisko sabiedrību informāciju, sabiedrību reģistrāciju un likvidācijas kārtību (*a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény*), jo īpaši 24.–25. pants.

3 Kādas ir ar lietu tiesību (in rem) reģistrāciju saistītās sekas?

1) Īpašumtiesību reģistrācija

Vispārīgā gadījumā īpašumtiesības uz nekustamo īpašumu saskaņā ar Ungārijas tiesībām var iegūt tikai, izdarot ierakstu Nekustamo īpašumu reģistrā; citiem vārdiem — īpašumtiesību ierakstīšanai nekustamo īpašumu reģistrā ir konstitutīvas sekas (tiek radītas tiesības (ieraksta princips)).

Tomēr tiesību aktos ir paredzēti daži izņēmumi, no kuriem viens ir mantošana. Ungārijas tiesībās tiek ievērots *ipso jure* mantošanas princips. Tas nozīmē, ka mantinieks iegūst mantu tikai uz likuma pamata, atklājoties mantojumam, un tas nav jāpieņem vai jāveic jebkuras citas juridiskas darbības (Civilkodeksa 7: 87. pants). Tādējādi mantošanas gadījumā mantinieks iegūst īpašumtiesības ar brīdi, kad atklāties mantojums vai iestājusies mirušās personas nāve. Tādēļ mantošanas ceļā iegūtu īpašumtiesību ierakstīšanai Nekustamo īpašumu reģistrā ir tikai *deklaratīvas sekas*. Tas pats attiecas arī uz īpašuma iegūšanu uz īpašā legāta (*legatum per vindicationem*) pamata.

Ipso jure mantošanas rezultātā īpašumtiesību ierakstīšanai publiskos reģistros arī attiecībā uz citu mantu ir deklaratīvas sekas, ja īpašnieka maiņa notikusi mantošanas ceļā.

2) Lietojuma tiesību reģistrācija

Pārdzīvojušā laulātā lietojuma tiesības (atraitņu tiesības) rodas uz likuma pamata. Līdz ar to lietojuma tiesību ierakstīšanai Nekustamo īpašumu reģistrā (līdzīgi kā ar mantojumu iegūtu īpašumtiesību ierakstīšanai) ir deklaratīvas sekas un ierakstīšana nerada pašu tiesību.

Saskaņā ar Civilkodeksa 5:146. panta 2. punktu, ja uz likuma pamata radies lietojums nav reģistrēts Nekustamo īpašumu reģistrā, šīs tiesības var izlietot tikai pret personu, kas īpašumu ieguvusi ļaunticīgi, vai personu, kas par īpašumu nav maksājusi atlīdzību. Tādēļ, lai lietotāja tiesības uz nekustamo īpašumu tiktu civiltiesiski pilnībā aizsargātas, tās ir nepieciešams ierakstīt Nekustamo īpašumu reģistrā, pat ja šīs tiesības ir radušās uz likuma pamata (nevis ar ierakstīšanu).

4 Vai ir spēkā īpaši noteikumi un procedūras, lai pielāgotu lietu tiesību (in rem), uz ko persona ir tiesīga saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem, gadījumā, ja tās dalībvalsts tiesību aktos, kurā persona atsaucas uz attiecīgo tiesību, šāda lietu tiesība (in rem) nav zināma?

Jā.

Ja labuma guvējs, uz kuru attiecas mantojuma lieta (piemēram, mantinieks vai legatārs), vēlas Ungārijā īstenot mantojuma ceļā radītu lietu tiesību, ko nepieļauj Ungārijas tiesību akti par Nekustamo īpašumu reģistru (vai attiecīgā gadījumā — citu reģistru), regulas 31. pantā paredzēto darbību (lietu tiesību pielāgošanu) veic atsevišķā procesā. To sauc par "pielāgošanas procesu", un to reglamentē 2015. gada Likums LXXI.

Pielāgošanas process ir tiesām piekritīga bezstrīdus tiesvedība. Tā kā regulas 31. panta piemērošanai nepieciešama īpaša zinātība, visā Ungārijas teritorijā tikai viena tiesa (Budapeštas centra rajona tiesa (*Budai Központi Kerületi Bíróság*) Budapeštā) darbojas kā pirmās instances tiesa. Šī tiesa izlemj jautājumus saistībā ar to, kādas citas tiesības varētu reģistrēt attiecīgo ārvalstu tiesību vietā (vai kāds ir to tuvākais ekvivalents pēc būtības un mērķa Ungārijas tiesību sistēmā). Tiesas lēmums ir saistošs pieteikuma iesniedzējam.

Persona, uz kuru attiecas mantojums (piemēram, mantinieks vai legatārs), pati neuzsāk pielāgošanas procesu kā pieteikuma iesniedzējs. Kā pieteicēja tiesā uzstājas iestāde, kura ved publisko reģistru (piemēram, zemesgrāmatu) un kurā notiek ierakstīšanas process (galvenais process).

Tiesvedības gaitā tiesa vērtē ārvalsts tiesību aktus, kuri attiecas uz konkrēto ārvalsts tiesību. Tiesa patstāvīgi noskaidro ārvalsts tiesības būtību, bet var arī aicināt personu, uz kuru attiecas mantojums, pievienot informāciju un jebkurus tai pieejamos dokumentus par ārvalsts tiesības nozīmi.

Citos gadījumos tiesa pieņem lēmumu, balstoties vienīgi uz dokumentiem, un neievāc citus pierādījumus (piemēram, no lieciniekiem).

Budapeštas centra rajona tiesas lēmumu var pārsūdzēt gan pieteikuma iesniedzējs (iestāde, kas ved attiecīgo reģistru), gan persona, kuru skar mantojuma lieta. Pārsūdzība ir jāadresē apgabaltiesai un jāiesniedz tiesā, kas pieņēmusi lēmumu. Pārsūdzību izskata Budapeštas apgabaltiesa.

Šā procesa izmaksas sedz persona, kuru skar mantojuma lieta, un tai tās jāmaksā pašā galvenajā procesā (proti, procesā, kas notiek iestādē, kura ved reģistru).

Lapa atjaunināta: 11/06/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.